

Emmaboda kommun
kommunen@emmaboda.se

Rektor vid skolenhet
Långasjö skola
laila.dange@emmaboda.se

Beslut

---

efter kvalitetsgranskning av
Lärande och utveckling i fritidshemmets undervisning
med inriktning mot språk och kommunikation
samt natur, teknik och samhälle
vid
fritidshemmet vid Långasjö skola i Emmaboda kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *Lärande och utveckling i fritidshemmets undervisning*. Granskningen av fritidshemmets undervisning har avgränsats till områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle.

Syftet med granskningen är att bedöma i vilken grad undervisningen i fritidshemmen genomförs och styrs, så att den främjar elevernas utveckling och lärande inom dessa områden.

Granskningen ska besvara följande frågeställningar:

1. I vilken grad och på vilka sätt främjar undervisningen elevernas förmåga att kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och för skilda syften?
2. I vilken grad och på vilka sätt främjar undervisningen elevernas förmåga att utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle?
3. I vilken grad och på vilka sätt främjar rektorn undervisningen inom områdena kommunikation samt natur, teknik och samhälle?

Därutöver ska granskningen på en övergripande nivå försöka finna tänkbara förklaringar till hur olika förutsättningar kan påverka undervisningen i fritidshemmet.

Granskningen genomförs i 24 fritidshem. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Granskningen av fritidshemmet vid Långasjö skola i Emmaboda kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Långasjö fritidshem den 29 och 30 mars 2017. Besöket genomfördes av utredarna Lena Stadler och Hanna Antonsson. Vid besöket genomförde Skolinspektionen intervjuer med rektorn, personal och elever samt gjorde observationer av verksamheten. Därutöver har Skolinspektionen tagit del av verksamhetens dokumenterade kvalitetsarbete.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ges en beskrivning av de utvecklingsområden som framstått som mest centrala. I beslutet redovisar Skolinspektionen även sina iakttagelser, analyser och bedömningar.

Bakgrundsuppgifter om fritidshemmet vid Långasjö skola

På fritidshemmet i Långasjö skola går totalt 28 elever i åldrarna 6–12 år. Av dessa är 20 elever i åldrarna 6–9 år. Verksamheten består av en avdelning som leds av skolenhetens rektor. Fritidshemmets verksamhet bedrivs före och efter skoldagen och under lov. Fritidshemmet har öppet från klockan 06.00–18.00. Vid behov har fritidshemmet öppet från klockan 05.00–23.00.

Vid Långsjö skolas fritidshem arbetar fem personal. Personalens tjänstgöringsgrad i fritidshemmet omfattar 2,15 årsarbetare. Sett till antalet elever per årsarbetare innebär detta att det går 13 elever per årsarbetare¹. Långsjös skolas fritidshem saknar personal med pedagogisk högskoleutbildning med inriktning mot undervisning i fritidshem.

Enligt Skolverkets nationella statistik för 2016/2017 (genomsnittet för riket) framgår att andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning är 42 procent. Enligt samma jämförande statistik är antalet inskrivna elever per årsarbetare cirka 22 elever.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen till del främjar elevernas förmåga att kommunicera samt att ge eleverna möjligheter att på olika sätt utforska och beskriva företeelser och samband inom områdena natur, teknik och samhälle, men att undervisningen behöver utvecklas. Av granskningen framgår att denna undervisning till stor del är inriktad mot att genomföra aktiviteter och att den i lägre grad utgår från läroplanens syfte och de förmågor eleverna ska ges möjlighet att utveckla.

Genom att undervisningen vid Långsjö fritidshem till stor del är situationsstyrd ges eleverna förutsättningar att utveckla sin fantasi och att kommunicera på olika sätt i såväl skapande aktiviteter som i lek. För att i högre grad stödja elevernas kommunikativa förmågor behöver dock undervisningen i ökad grad ge eleverna möjlighet att diskutera och reflektera över sina upplevelser och sin förståelse av olika texter.

I undervisningen ges även eleverna till del möjlighet att utveckla förmågor att lösa problem och bygga med hjälp av olika material, redskap och tekniker. För att i högre grad stödja elevernas intresse för att utforska företeelser och samband i natur, teknik och samhälle kan dock undervisningen i ökad grad ge eleverna möjlighet att få arbeta i längre processer. Vidare kan samverkan med närsamhället utvecklas. Av granskningen framgår även att personalen i högre utsträckning behöver stödja elevernas egna tankar genom att ställa följdfrågor och visa intresse för fördjupad och fortsatt kommunikation med eleverna.

Rektorn och personalen har påbörjat ett arbete för att fritidshemmets undervisning i högre grad ska utgå från läroplanens syfte, vilket Skolinspektionen bedömer behöver intensifieras. Rektorn behöver tillsammans med personalen planera undervisningen inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle så att den utgår från de förmågor eleverna ska ges möjlighet att utveckla. Personalen behöver vidare ges möjlighet till samverkan med skolans lärare för att kunna planera hur dess

---

¹ Med årsarbetare menas anställda som arbetar med elever omräknat till årsarbetare med hjälp av tjänstgöringsgraden.

undervisning ska kunna komplettera skolans utbildning inom dessa områden. Rektorn och personalen behöver därutöver regelbundet följa upp och utvärdera undervisningen.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom de granskade områdena bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Personalen behöver, i sitt vardagliga bemötande av eleverna samt i samband med olika aktiviteter, i högre utsträckning ställa följdfrågor och visa intresse för fördjupad kommunikation med eleverna med syfte att stärka elevernas kommunikativa förmågor samt intresse för natur, teknik och samhälle.
- Personalen behöver ges möjlighet till samverkan med skolans lärare för att kunna planera hur fritidshemmets undervisning inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle ska kunna komplettera skolans utbildning inom dessa områden.
- Rektorn och personalen behöver förbättra planeringen och uppföljningen av undervisningen inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle för att se till att fritidshemmets undervisning ger eleverna möjligheter att utveckla förmågor och kunskaper inom dessa områden.

Bedömningsområden

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att kommunicera med språkliga uttrycksformer i olika sammanhang och för skilda syften.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11, fortsättningsvis läroplanen) framgår att undervisningen ska ta tillvara elevernas nyfikenhet och ge dem möjlighet att utveckla sitt intresse för och sin förmåga att kommunicera med olika språkliga uttrycksformer. Dessutom ska undervisningen sträva efter att på olika sätt skapa möjligheter för elever med annat modersmål än svenska att använda både svenska och sitt modersmål. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att skapa och uttrycka sig genom lek och olika estetiska uttrycksformer. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. Vidare framgår att undervisningen ska behandla följande centrala innehåll inom kunskapsområdet språk och kommunikation:

- *Samtala, lyssna, ställa frågor samt framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden, till exempel etiska frågor och vardagliga händelser.*
- *Samtala om olika typer av texter.*
- *Digitala verktyg och medier för kommunikation.*
- *Säker och ansvarsfull kommunikation, även i digitala sammanhang.*
- *Ord och begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter. Hur ord och ytt- randen kan uppfattas av och påverka en själv och andra.*

Av läroplanen framgår också att förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen till del ger eleverna möjlighet att utveckla sina förmågor att kommunicera, men att undervisningen behöver utvecklas. Genom att undervisningen till stor del är situationsstyrd ges eleverna förutsättningar att utveckla sin fantasi och att kommunicera på olika sätt i såväl skapande aktiviteter som i lek. Av granskningen framgår dock att personalen i högre utsträckning behöver stödja elevernas egna tankar i sitt vardagliga bemötande av eleverna samt i samband med olika aktiviteter. Personalen behöver också i högre grad ställa följdfrågor och visa intresse för fördjupad och fortsatt kommunikation med eleverna för att stärka elevernas förmåga att kommunicera.

För att i högre grad stödja elevernas kommunikativa förmåga kan även användandet av digitala verktyg utvecklas. Vidare behöver undervisningen i högre grad uppmuntra eleverna till läsning av litteratur anpassad för åldern på både svenska och elevernas modersmål samt ge eleverna möjlighet att diskutera och reflektera över sina upplevelser och sin förståelse av texterna.

Underlag för bedömning

Personalen beskriver att verksamheten till största delen är situationsstyrd och att de i det vardagliga arbetet ger eleverna förutsättningar att utveckla sitt språk och sin kommunikation. Personalen beskriver att de har kommunikativa elever som gärna frågar, berättar och ifrågasätter. Vidare beskriver personalen att de regelbundet har samlingar, att samtalen vid mellanmålen är viktiga och att personalen vid dessa tillfällen lär eleverna att uttrycka sig och hur det sociala samspelet fungerar. Personalen beskriver vidare att om eleverna leker roller kan de gå in och delta och utveckla leken eller erbjuda något eleverna behöver. Personalen menar också att eleverna kan utvecklas genom de uppvisningar och teatrar som eleverna ordnar själva. Eleverna beskriver i intervjuer att de upplever att personalen organiserar elevernas aktiviteter när de pysslar och är i idrottshallen, men att eleverna annars hittar på själva vad de vill göra. Eleverna beskriver att de bland annat brukar måla, spela spel och bygga lego. De upplever inte att personalen brukar delta i deras aktiviteter så mycket.

Av intervju med personalen framgår att de organiserar en kreativ aktivitet en eftermiddag i veckan. De beskriver att aktiviteten måste vara något som går att avsluta och plocka undan eftersom de delar lokaler med skolan. Av en observation av en samling framgår att eleverna får välja om de vill delta i eftermiddagens pysselaktivitet eller att vara ute. Personalen berättar om dagens pyssel och beskriver att hon har hört från en av lärarna att de gjort samma sak i skolan, vilket eleverna bekräftar. Personalen beskriver att hon och läraren ofta har samma idéer. Av observationerna framgår vidare att en personal deltar i elevernas pyssel, medan den andra personalen är ute. När alla elever kommer in har de som inte pysslar fri lek inne. Eleverna leker affär, bygger och spelar spel. Personalen deltar inte i dessa aktiviteter. En personal gör mellanmål tillsammans med en elev som hjälper till att duka.

Personal och elever beskriver att de regelbundet lånar böcker till fritids och de försöker att utveckla det eleverna är intresserade av och låna böcker om det. Vid tiden för granskningen har de lånat en bok om en populär film och en om inlines. Personalen uppmuntrar också eleverna att läsa själva om de vill ta reda på något eller om de ska lära sig regler till ett spel. Vidare berättar personalen att de har haft en "skrivarstuga" på jullovet då några elever skrev berättelser på datorer. Det finns också spel där eleverna tränar ordförståelse. Personalen uppger att några elever har annat modersmål än svenska och att de pratar med eleverna om vad ord heter på olika språk och om olika matkulturer. Personal och elever beskriver att de ibland har högläsning när eleverna arbetar med något och vid samlingar. Elever beskriver att om personalen läser är det mest barnböcker som passar för eleverna i förskoleklassen, men att de inte har läst något för de äldre eleverna. De beskriver att lärarna väljer korta böcker för att de ska kunna läsas ut fort. Vid en av observationerna har personalen en samling och läser högt ur en bok under tiden som mellanmålet ska bli klart. Under tiden som personalen läser högt går flera elever omkring. Personalen visar bilder och försöker få igång ett samtal om det de läser. Efter tio minuter avslutas läsningen när en elev säger att mellanmålet är klart.

Personalen beskriver vidare att de har ett projekt "Alla läser" tillsammans med biblioteket. De har läst om vänskap i olika böcker och tittat på film. I samband med projektet har de haft en filmpedagog på besök och eleverna har därefter börjat skriva manus till filmer som sedan ska spelas in. Av observationer av arbetet med att skriva filmmanus framgår att eleverna arbetar i olika grupper och i olika lokaler. En grupp elever sitter tillsammans med en personal i en korridor för att arbeta med manuset på en dator. Många elever går förbi och ber den personal som är med i gruppen ägna tid till att hjälpa dem med olika saker. Efter tio minuter är det få elever i gruppen som arbetar vidare med filmprojektet. I en annan grupp, som är i ett klassrum, arbetar de under en längre tid med projektet. En del elever ritar masker som de ska använda i sina filmer. Flera elever går runt och ber att få använda datorerna för att spela på.

Av intervju med personal framgår att de pratar om hur eleverna ska vara mot varandra och vad man kan och inte kan säga till varandra. Ofta utgår diskussionerna från något som hänt eller från något som de tagit upp i skolan. Till exempel har de pratat om aga i skolan och skollagar förr i tiden, vilket resulterade i diskussioner om hur det ser ut nu. Ibland kan de också ha styrda dramalekar där de tar upp sådana saker. De arbetar även med "fair play" då de är i idrottshallen och tar upp vikten av att följa regler och att använda ett vårdat språkbruk. På fritidsråden en gång i månaden utvärderar de verksamheten tillsammans med barnen. Elever beskriver att en personal brukar fråga de äldsta eleverna om vad de tycker om olika saker.

Personal och elever beskriver att de inte använt digitala verktyg så mycket. En personal har börjat använda Smartboarden för olika pedagogiska spel och datorer och surfplattor används i filmprojektet. Eleverna kan också använda datorerna om de vill söka fakta om något eller om de vill skriva berättelser. Frågor om hur man kommunicerar på nätet kan komma upp i diskussioner, men det har inte förekommit så många sådana diskussioner.

Genom undervisningen i fritidshemmet ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att utforska och beskriva företeelser och samband i natur, teknik och samhälle

Av läroplanen framgår att undervisningen ska bidra till att utveckla elevernas intresse för och kunskaper om natur, teknik och samhälle genom att ge dem möjligheter att utforska, ställa frågor kring och samtala om företeelser och samband i omvärlden. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att använda matematik för att beskriva omvärlden och lösa vardagliga problem. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om hur de olika val som människor gör kan bidra till en hållbar utveckling. Genom att eleverna får vistas i natur och samhälle ska undervisningen också stärka deras möjligheter att ta del av ett aktivt förenings-, kultur- och friluftsliv i närmiljön. Vidare framgår att undervisningen bl.a. ska behandla följande centrala innehåll inom kunskapsområdet natur och samhälle:

- Olika sätt att utforska företeelser och samband i natur, teknik och samhälle, till exempel genom samtal, studiebesök och digitala medier. Hur företeelser och samband kan beskrivas, till exempel med ord och bilder.
- Matematik som redskap för att beskriva vardagliga företeelser och för att lösa vardagliga problem.
- Byggnad och konstruktion med hjälp av olika material, redskap och tekniker.
- Normer och regler i elevernas vardag, till exempel i lekar och spel, och varför regler kan behövas.
- Etnicitet, könsroller, kroppsideal och konsumtion samt kritisk granskning av hur dessa företeelser framställs i medier och populärkultur.
- Barnets rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Av läroplanen framgår också att förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i fritidshemmet i viss grad ger eleverna möjligheter att på olika sätt utforska och beskriva företeelser och samband inom områdena natur, teknik och samhälle. Av granskningen framgår till exempel att eleverna på olika sätt ges möjlighet reflektera över normer och regler i sin vardag, hur gemensamma beslut kan fattas och hur konflikter kan hanteras på ett konstruktivt sätt. I undervisningen ges även eleverna till del möjlighet att utveckla förmågan att lösa problem, bygga med hjälp av olika material, redskap och tekniker. Eleverna behöver dock ges en ökad möjlighet att utveckla förmågan att lösa problem genom att få arbeta i längre processer. Vidare framgår att fritidshemmets samverkan med närsamhället kan utvecklas.

Sammantaget framgår att den undervisning som bedrivs inom området natur, teknik och samhälle till stor del är inriktad mot att genomföra aktiviteter. Se också bedömningsområdet *Rektorns styrning och ledning av undervisningen i fritidshemmet med inriktning mot områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle*. Undervisning-

en behöver därmed utvecklas så att den i högre grad genomförs med syfte att utveckla elevernas förmågor.

Underlag för bedömning

Personal och elever beskriver att eleverna har förutsättningar att bygga och konstruera genom att det finns flera olika typer av byggmaterial som eleverna kan använda. Personalen menar att eleverna bygger i perioder när någon kommer på något. Personalen menar också att elevernas lek i skogen är viktig och att de stödjer byggandet genom att de kan bistå med material. Vidare beskriver personalen att de arbetat med lyftkraft i helikoptrar och flygplan samt med olika papperstekniker såsom origami. De beskriver att de kan göra lite större projekt på loven eftersom de annars måste plocka undan allt varje dag. Om det inte vore så att allt behövde plockas undan dagligen skulle de också vilja samla skräp som eleverna skulle kunna bygga av i de lokaler som fritidshemmet använder.

Personalen beskriver att de naturligt arbetar med att utveckla elevernas matematiska förmåga vid mellanmål, när någon ska duka fram till rätt antal elever eller när de bakar. Det ingår också i olika aktiviteter som när eleverna arbetar med origami eller delas in i lag i idrotten. Personalen beskriver att de använder korrekta matematiska begrepp. Eleverna använder också matematik när de spelar spel, leker affär och restaurang. Personalen har beställt broschyrer om de nya pengarna från Riksbanken.

Av intervju med personalen framgår att de har fritidsråd en gång i månaden för alla elever på avdelningen. Då får eleverna lära sig mötesteknik och träna på att vara ordförande och sekreterare. Personalen försöker prata om vad som har varit bra och dåligt under den senaste månaden. När gruppen är i idrottshallen får eleverna vara med och styra leken tillsammans med personalen. Eleverna får skriva sina namn och dra en lapp med vem som ska vara med och leda. Personalen försöker också vara lyhörd för vad eleverna vill i stunden och i samlingar. Exempelvis har de tillsammans pratat om hur många dagar eleverna kan spara något som de har byggt. Eleverna beskriver att personalen ger eleverna möjlighet att välja och att det är "rätt demokratiskt". Eleverna beskriver att pratar med personalen om vad de tycker och personalen lyssnar på eleverna och kan ändra sig och försöker låta eleverna göra det de önskar. Av intervju med eleverna framgår att personalen ibland säger till eleverna att de ska reda ut olika problem de kan ha i kamratrelationerna själva, men om det är större saker så hjälper personalen till och ger olika förslag på hur saker kan lösas.

Personalen menar att de inte har pratat så mycket om ett innehåll som handlar om barns rättigheter, etnicitet och könsroller i undervisning på fritids, men att det förekommer. Personalen beskriver att de har haft ett "Fairtrade-fika" där de tittade på en film om barns situation i andra länder. Därefter blev det en livlig diskussion om barn som inte fick gå i skolan. De har också haft ett projekt om hur man är mot andra där de använt material från Rädda barnen. De har också haft ett miljötema då de hade veckans tänk med vad som är miljö, t ex att inte slösa på papper. Diskussioner kan också komma upp i spontana samtal vid mellanmålet.

Personalen beskriver att de har fina utemiljöer med närhet till skog och en sjö som de använder ibland. Fritidshemmet har haft ett viss samverkan med kyrkan och lokaltidningen. När det är sommar har de gått till en stuga som användes vid inspelningen av boken Utvandrarerna. Eleverna beskriver att de oftast är på skolgården eller i den skog som gränsar till skolgården. De går sällan ut i skogen hela avdelningen förutom på sommaren när de går och badar. De gör också en fritidsresa på sommarlovet.

Rektorns styrning och ledning av undervisningen i fritidshemmet med inriktning mot områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle.

Av 4 kap. 3 § skollagen (2010:800) framgår att varje huvudman systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen. Av 4 kap. 4 § skollagen framgår bl.a. att detta arbete även ska genomföras på skolenhetsnivå samt att rektorn är ansvarig för att kvalitetsarbetet genomförs.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:39) med kommentarer: Fritidshem framgår att rektorn bör se till att fritidshemmets utvecklingsområden identifieras och synliggörs i det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn bör vidare organisera verksamheten så att personalen i fritidshemmet ges utrymme att planera, följa upp och utveckla utbildningen samt organisera verksamheten så att den stödjer samarbetsformer och erfarenhetsutbyten mellan personalen i fritidshemmet, förskoleklassen och skolan. Vidare framgår att rektorn bör anpassa gruppstorlek, personaltäthet och gruppsammansättning och då väga in faktorer såsom: elevernas ålder, personalens kompetens, lokalernas och utemiljöns utformning, elever med annat modersmål än svenska, elever i behov av särskilt stöd, kontinuitet i elev- och personalgruppen samt elevernas närvarotider. Rektorn bör vidare utforma kompetensutvecklingsinsatser för personalen i fritidshemmet utifrån en kontinuerlig kartläggning och analys av verksamhetens behov.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn och personalen har påbörjat ett arbete för att fritidshemmets undervisning i högre grad ska utgå från läroplanens syfte.

Detta arbete behöver dock intensifieras, då undervisning som bedrivs inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle till stor del är inriktad mot att genomföra aktiviteter. Rektorn behöver tillsammans med personalen planera fritidshemmets undervisning inom områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle så att undervisningen utgår från läroplanens syfte och de förmågor eleverna ska ges möjlighet att utveckla. Rektorn och personalen behöver därefter, utifrån läroplanens syfte och centrala innehåll följa upp på vilka sätt och i vilken grad utbildningen främjar elevernas utveckling och lärande avseende dessa områden. Mot bakgrund av att undervisningen i fritidshemmet till hög grad är situationsstyrd bedömer Skolinspektionen att denna uppföljning behöver göras regelbundet, så att styrdokumenten kan utgöra en grund för personalens planering och genomförande av undervisningen. Personalen behöver vidare i högre grad ges möjlighet till samverkan med skolans lärare för att kunna planera hur fritidshemmets undervisning ska kunna komplettera skolans utbildning inom dessa områden. Rektorn behöver även utveckla dokumentationen av fritidshemmets kvalitetsarbete så att de omfattar en bedömning

av resultatet undervisningen avseende områdena språk och kommunikation samt natur, teknik och samhälle.

Underlag för bedömning

Rektorn beskriver i intervjun att hon försöker att se till att undervisningen i fritidshemmet ska följa läroplanen, men att hon ser att det finns brister i hur undervisningen bedrivs. Hon menar att personalen i undervisningen ger eleverna möjlighet att prata om etiska frågor utifrån vardagliga händelser och om hur eleverna är mot varandra. Däremot bedömer rektorn att de projekt och aktiviteter som genomförs inte har utgått från någon tydlig struktur eller läroplanens syften. Hon beskriver att hon anser att undervisningen behöver utvecklas både inom området språk och kommunikation och inom området natur, teknik och samhälle. Rektorn menar att detta bland annat beror på att undervisningen till stor del består av fri lek. Hon menar att eleverna ges förutsättningar att utvecklas i den fria leken, men att personalen i högre grad skulle behöva ta reda på vad eleverna vill göra, hur de kan ta tillvara på elevernas nyfikenhet samt planera verksamheten utifrån läroplanen.

Av intervjuer med rektorn och personal framgår att de två personal, som har huvudansvaret för utbildningen i fritidshemmet har en och en halv timmes gemensam planeringstid i veckan. Övrig personal deltar under en del av tiden, eller saknar planeringstid. Rektorn menar att personalen därutöver skulle kunna använda en del av tiden då de inte är i elevgruppen för planering, men att denna tid inte utnyttjats. Personalen menar att de har svårt att få tiden att räcka till för planering. De har använt planeringstiden till planering av filmprojektet, men i övrigt har de inte under planeringstiden planerat något som omfattar områdena kommunikation och språk och natur, teknik och samhälle. Av intervju med rektorn och personalen framgår att planeringstiden till stor del har gått åt till elevärenden och frågor gällande den renovering som genomförts och byte av lokaler. Rektorn beskriver hon har bett att få se personalens planeringar, men att de till delar saknas och att de i de fall de finns, inte alltid används. Av inskickad dokumentation av personalens planering framgår att den består av dagens schema gällande vilken personal som arbetar, information om aktiviteter samt tider för olika aktiviteterna.

Rektorn uppger att hon deltar i personalens planeringsmöten i den mån hon kan. Personal beskriver att tanken är att rektorn ska vara med på planeringarna, men att det sällan sker. Under vårterminen har hon varit med en gång. I insänd kompletterande information beskriver rektorn att de inför läsåret 2016/17 beslutat att en personal från fritidshemmet ska vara med på enhetskonferensen för att rektorn inte ska informera om samma sak vid två tillfällen. Vid dessa tillfällen får fritidshemspersonalen reda på vad som händer i skolverksamheten och vice versa.

Rektorn beskriver att de har arbetsplatsmöten en gång månaden där hon, lärarna i skolan samt fritidshemmets personal deltar. Rektorn har på ett möte under vårterminen lyft frågan om hur samverkan ska kunna ske. Hon menar att hon gett fritidshemspersonalen förutsättningar för att kunna samverka med skolans lärare men att någon sådan samverkan inte ägt rum. Personal beskriver att de utöver arbetsplatsmöten inte har någon organiserad samverkan med skolans lärare. De gör bara spontana avstämningar

med lärarna ibland och kan då fråga om vad de arbetar med i skolan. På arbetsplatsmötena har de mest tagit upp praktiska frågor. De beskriver att de är medvetna om att de behöver få igång ett samarbete med skolans lärare.

Rektorn beskriver att en större utvärdering av verksamheten genomförs två gånger per år men att undervisningen i fritidshemmet ska utvärderas varje vecka. Personal beskriver att de inte följt upp hur undervisningen stödjer elevernas utveckling och lärande utan att den uppföljning de gör mer handlar om vad som fungerat under veckan. Rektorn beskriver att hela skolenheten har haft ett utvecklingsområde som handlar om samverkan mellan skola-hem och närsamhället. Vid utvärderingen framkom att fritidshemmet inte genomfört någon aktivitet inom detta utvecklingsområde. Av insänd dokumentation framgår att någon utvärdering av fritidshemmets undervisning inte dokumenterats. Rektorn uppger vidare att hon inte har gjort någon systematisk uppföljning av undervisningen inom områdena språk och kommunikation och natur, teknik och samhälle.

Av insänd dokumentation samt intervjuer med rektorn och personale framgår att personalens kompetensutveckling under året bland annat har omfattat kommunövergripande träffar med inriktning mot undervisning i fritidshem samt information från Skolverket gällande läroplanens del om fritidshem.

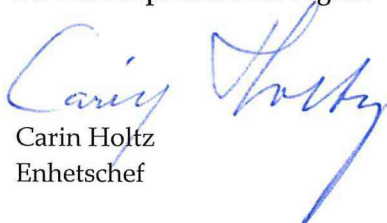
Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 6 november 2017 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 58103 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:207) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har utredarna Stina Nilsson och Hanna Antonsson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Carin Holtz
Enhetschef

Lena Stadler
Föredragande

Bilaga

Författningsstöd m.m.

Författningsstöd m.m.

Skollagen (2010:800)

Allmänna bestämmelser för skolväsendet som även omfattar fritidshemmet (1-5 kap.).

1 kap. Inledande bestämmelser

- Skolväsendet (1 §)
- Definitioner (3 §)
- Syftet med utbildningen (4 §)
- Utformningen av utbildningen (5-7 §§)
- Lika tillgång till utbildning (8 §)
- Likvärdig utbildning (9 §)
- Särskild hänsyn till barns bästa (10 §)
- Läroplan (11 §)

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

- Ledningen av utbildningen (9 och 10 §§)
- Lärare och förskollärare (13 och 14 §§)
- Kompetensutveckling (34 §)
- Lokaler och utrustning (35 §)

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

- Om inte något annat anges gäller bestämmelserna i kapitlet också fritidshemmet (2 §)
- Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (3 §)

4 kap. Kvalitet och inflytande

- Systematiskt kvalitetsarbete enhetsnivå (4 §)
- Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet (5 §)
- Dokumentation (6 §)
- Allmänt om barnens och elevernas inflytande (9 §)

5 kap. Trygghet och studiero

- Bestämmelserna i 1-6 och 22-24 §§ gäller också för fritidshemmet (2 §)
- Arbetsmiljö (3 och 4 §§)

14 kap. Särskilda bestämmelser för fritidshemmet

- Utbildningens syfte (2 §)
- Erbjudande av utbildning (3 och 4 §§)
- Omfattning (5-8 §§)
- Elevgrupperna och miljön (9 §)

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11)

1 kap. Skolans värdegrund och uppdrag

2 kap. Övergripande mål och riktlinjer

- Kunskaper (2.2)
- Ansvar och inflytande (2.3)
- Skolan och omvärlden (2.6)
- Rektors ansvar (2.8)

4 kap. Fritidshemmet

- Fritidshemmets syfte och centrala innehåll
- Centralt innehåll: Språk och kommunikation
- Centralt innehåll: Natur och samhälle

Skolverkets allmänna råd med kommentarer

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:39) med kommentarer: Fritidshem

- Rektorns pedagogiska ledarskap (4)
- Lärande i fritidshemmet (5)

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer: Systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet

- Att styra och leda kvalitetsarbetet (1)
- Att dokumentera kvalitetsarbetet (2)
- Att följa upp resultat och måluppfyllelse (3)
- Att analysera och bedöma utvecklingsbehoven (4)